

La gruppa ch'ei separticipada al cuors da construir mirs schetgs ha empriu da dosar las forzas.

FOTOS A. BELLU

Ina part dalla giuventetgna che ha prestau lavur cumina: Davontier las sadialas culla crappa da Schluein ch'ei vegnida rutta, manizzata e mulada a color.

Mirs e microcosmos ella Val da Schluein

La populaziun ha mussau interess pil Gi da Platta Pussenta

■ (anr/abc) Sonda ha la populaziun da Schluein e dallas vischnauncas vischinatas giu caschun da separticipar ad in suentermiezgi d'informaziun ella Val da Schluein. El center ei buca la situaziun dalla val stada, mobein singuls beins culturals ch'ei dat a Schluein. La fundaziun Platta Pussenta ha organisau in dieta tier la tematica dils mirs schetgs e dalla crappa. L'aura ei stada malsegira, l'entira jamna ei stada plitost freida e bletscha. Havess ei plui, fuss ei stau pauc emperneivel dad ir tras la cuntrada e da star da cumpignia. Il comite d'organisasiun ha buca seschau stermentar ed ha envidau la populaziun sil plaz da lenna sper la punt a Mulin Sura. Cheu han ils commembers dalla fundaziun Platta Pussenta beneventau ils representants dallas autoritads da Laax, Sagogn e Schluein che han priu peda per l'occurrenza. Aposta per quei gi aveva la suprazion dall'uniun da giuventetgna envidau ses commembers ad in gi da lavur cumina. Els havevan semtgau l'ustria, han grillau ed ein segidai vid l'organisasiun generala. Ina gruppa da giuvens ei stada en acciun igl entir gi cun manizzar

caglias. Aposta per saver luvrar efficient entuorn il liung mir schetg surcarschiu havevan ils luvrers communal runcau colers, fraissens e spinatscha.

Mantener mirs schetgs fa senn

Il Gi da Platta Pussenta ha giu liug per la quarta gada. Uonn ein scazis ella cuntrada culturala da Schluein stai el center. Finamira eis ei stau da mussar quels e render attent a lur valor. Biars porschan ozilgi cuors vid mirs schetgs, naven da Fläsch tochen Müstair, Sumvitg e Val S. Pieder vegnan tals sanai e manteni. Daco pia buc era a Schluein? Cheu han ils habitonts construï avon biars onns tals mirs sco cunfinaziun da prau ed uaul, sustegn per rovens e sco seiv viventa. Mintga carpun ei vegnius muentaus zacu ed emplunaus. Buca schi leva lavur.

Far mirs schetg seigi buc enzategi special, ei seigi tuttavia buc art, mobein lavur rurala dil fons, ha il menader dil cuors, Matthias Götsch da Vaduz, declarau. Ella teoria po quei constar, ei drova denton in schign d'emplunar grevs carpuns in sin l'auter. Al Gi da Platta Pussenta han ils pre-

Il liung mir schetg a Cleus-Schluein cunfinescha la cultira cugl uaul.

sents udiu ch'ei fa tuttavia senn d'emprander quei «artisanadi» d'emplunar crappa e far mir senza maula. Tier in dils posts han ils participonts schizun savu malegiar cun colurs da crappa da Schluein. Urs A. Furrer haveva rimnau crappa da differentas colurs a Schluein. Duront il gi han ils participonts buca mo manizzau caglias, mo-

bein era crappa. Il menader dil workshop ha rut crappa blava, verda, beige-brina, co-tschna e grischa. Cun in mazzot ha el manizzau e mulau fin ella, mintgamai tenor color dil crap. Igl interess entuorn quei stan da lavur ei staus gronds, pign e grond ha vuliu malegiar cun colurs originalas da Schluein.

Dar peda als animals pigns da scappar

Jürg Paul Müller, il cussegliader ed accumpigner ecologic dalla fundaziun Platta Pussenta, ha informau ils presents sin ina runda entuorn ils mirs schetgs. Sch'ins reconstrueschi e mantegni mirs schetgs seigi ei impurtant da buca disfar ils biotops da fauna e flora. Mirs schetgs porschan spazi ad utschals, reptils ed insects, cheu san els sezuppar, cuar, fan igniv e van a catscha. Il biolog ha rendiu attent ch'in mir senza maula stoppi haver ruotas e fessas. Quei s'accordi savens buca culla tendenza dil perfecziunsem svizzer. Il specialist ha cussegliu da reconstruir in mir schetg toc per toc en etappas, aschia sappien las creatiras s'adattar e «bardigliar» ad uras. Sto ulteriura attracziun han ils participonts saviu suandar il proprietari d'ina casa veglia el vitg da Schluein. Sut la ruina da Löwenberg, ella streglia pittoresca dil vitg sura, ha el envidau l'entira gruppa en sia casa per raquintar dil davos barun da Schluein e ses connex cun burgheis el Tirol, dil general Demont e dallas famiglias de Mont-Löwenberg. Ina viseta sil grep dil casti vegl ch'ei barschus giu ils 1889 ha buca muncau.

■ BALLAPEI

Schluein Glion havess saviu gudignar

(anr) Sonda ha l'emprema squadra dad US Schluein Glion beneventau a casa l'equipa digl FC Vaduz. E gitg ha ei pariu ch'ìs patruns dil plaz gudognien pusepei inagada suenter tschun giugs senza victoria. Sunter la 62avla minuta fuvu il resultat 2:1 per Schluein. In siet deviau cun artg dad Amadou Mbaye ella 93avla minuta ha lu fatg fin culs bials siemis. Il siet ord ina distanza da 16 meters ha numnadamein tuc ella reit, senza ch'ìl goli Hornacek havess giu schanzas da tener la balla. Enstagl da treis ha ei dau deplorablamein mo in punct, e quei encunter in adversari ch'ìs havess senz'alter saviu dumignar. Schluein Glion ha dau senza ils giugadors Arpagaus, Livers, Schwendt e Willmann. Tuts quater ein blessai ni reconvalents. Enviers ils davos giugs ha Schluein Glion denton mussau ina bia megliera prestaziun che tiels davos giugs, cunzun ord vesta dil cumbat per la balla. Perschuidiu han era ils dus giugadors reactivai Sandro Derungs e Jan Berni. Omisdu ein vegni en acciun per l'emprema gada duront questa stagiun per lur squadra da casa. Jan Berni che ha sittau igl 1:0 ha dil reminent dau cun ses bunamein 32 onns per l'emprema gada ella secunda ligia. Il secund gol per Schluein Glion, in foulpenalty ella 55avla minuta, ha Luca Vinzens fatg. Solinger haveva sittau ella 62avla minuta il 2:1.

«In ferm segn da humanitad»

Il vischinadi da Rueras ha votau sur d'il niev center d'asil

DA MATIAS JACOMET / ANR

■ Laax, Schluein, Medel: En quels ed entgins auters loghens dil Grischun dat ei gia centers per requirents d'asil. Danovamein stat era in niev center ella scola veglia da Rueras en discussiun. Il baghetg ei gia dapi in temps vits e cun entginas midadas dall'infrastructura fess ei pusseivel da puspei metter en funcziun el. Denton avon ch'ins prendi pli grondas decisius ha la vischnaunca da Tujetsch schau votar il vischinadi da Rueras sur dil project. Gievgia vargada ein ils habitonts da Rueras serimnai per votar davart ina caussa delicata: Dui la casa da scola veglia vegnir messa a disposiziun al cantun sco center da requirents d'asil ni buc? La decisiun ei denton curdada relativ spert e claramein: Cun 34 vuschs persunter e tschun abstenziuns ha il pievel da Rueras mussau ch'el ei prompts da dar in suttetg a requirents d'asil. Malgrad la decisiun clara ein entginas damondas tuttina aunc stadas avon maun. Danunder vegnessen ils requirents d'asil? Fuss quei glieud giuvna ni glieud pli passada? Famiglias ni singuls? Cunzun era davart il concept digl entir project ei aunc enqual damonda vegnida tschentada. Quellas han denton stuiu star senza risposta cun quei che la vischnaunca sto aunc clarir giu senza exactamein tgei midadas ch'ei necessarias.

Pér igl emprem pass

L'acceptanza e la beinvulentscha dil pievel ein denton pér igl emprem pass digl entir project. «La vischnaunca vegn beinspert a contactar il cantun e tarmetter la proposta da midada d'utilizaziun per la scola veglia. Lez vegn el proxim temps probabel a prender en egl pli exact il baghetg e decider sch'ins sa e less baghegiar in niev center per requirents d'asil a Rueras», aschia Beat Roeschlin, president communal da Tujetsch. La scola ha quater stanzas, duas combras pli pintgas ed ina halla da gimnastica, ina pintga cuschina, 12 duschas e sis tualettas che fussen gia avon maun. Tuttina eis ei bu-

ca clar sch'ìl cantun lessi insumma la scola. Aschia ha Christian Rathgeb, cusseglier guvernativ e schef da giusta, segirtad e sanadad dil cantun Grischun, scret ella «Südschweiz» dils 14 d'october ch'ins examineschi denton immobilias turisticas, cun quei ch'ina midada d'utilizaziun seigi leu pli sempl. Vinavon enquer'ins ina localitad cun plaz per 100 persunas, la scola da Rueras hagi denton els davos onns dau albiert a camps d'entuoorn 70 persunas. Sunter la votaziun ha Christian Rathgeb denton detg ad RTR ch'el hagi grond plascher dil resultat e seigi surstaus da tonta beinvu-

lientscha. Ins examineschi ussa ton pli spert l'immobilia.

In ferm segn encunter anora

Buca mo il schef da giusta, segirtad e sanadad ha giu grond plascher dil resultat. Era Vigeli Giossi, cauvtig dil vischinadi da Rueras, ei fetg cuntents. «Ils habitonts da Rueras han mussau claramein ch'els lessen segidar cun la glieud ch'ei en pitgira. Plinavon er'ins buca cuntents dad haver in tal bagetg che vegn buca nezegiaus amiez il vitg ed aschia han ins anflau ina buna pusseivladad da sligiar quei problem», aschia Vigeli Giossi. In argument ch'ei vegnius purtaus era denter auters quel ch'era ils Tuatschins han inagada stuiu emigrar egl jester. Aschia ein amiez il 19avel tschentaner 105 persunas emigradas enteifer mo diesch onns ell'America ed han anflau leu in niev dacas. Era Beat Roeschlin ei loschs. «La decisiun dils habitonts da Rueras ei en mes egl in grond segn da humanitad. Entras las damondas ch'ei vegnidas tschentadas duront la serimnada han ins sefatg en che la glieud ei sefatschentada cun la proposta e ch'els han priu consciantamein ina decisiun. Senza lur consentiment fess ei buca pusseivel da far il proxim pass en quei project», aschia Beat Roeschlin. La decisiun ch'ei vegnida prida ei plinavon ina premiera. Per l'emprema gada ha ina vischnaunca dil Grischun fatg dad ella anora ina proposta per in center d'asil.

Ils habitonts da Rueras han detg claramein gie alla proposta. Ussa schai ei vid il cantun da far ils proxims pass.

FOTO M. JACOMET